

<https://doi.org/10.53230/tgm.1310-912X.2024.0001.02>

КРЕАТИВНО МОДЕЛИРАНЕ – СЪЗДАВАНЕ НА ДИЗАЙНЕРСКИ ОБЛЕКЛА ЧРЕЗ РАЗЛИЧНИ ПОХВАТИ В ОБЕМНОТО МОДЕЛИРАНЕ

Милена Иванова Начева

Нов български университет, департамент „Изкуства и дизайн“, програма „Мода“, 21
ул. „Монтевидео“, 1618, София, България
mnacheva@nbu.bg

Резюме:

Статията разглежда обемно моделиране (мулаж) като креативен похват в модния дизайн. Представени са предимствата на този метод спрямо плоското конструиране, и възможностите за експериментиране с форма, обем и пропорции за постигане на сложни силуети и комплексни конструктивни решения. Разглеждат се разнообразни похвати на прилагане на мулажната техника – от драпиране, плисиране и кроене по верев до деконструкция, органични форми и оригами, чрез които се реализира богат спектър от креативни дизайнерски идеи. Подчертава се възможността обемното моделиране да се прилага като средство за създаване на иновативни и художествени облекла с висока дизайнерска стойност.

Ключови думи: Обемно моделиране, мулаж, моден дизайн, конструиране, дизайн процес

CREATIVE DRAPING – DEVELOPING DESIGNER GARMENTS THROUGH VARIOUS DRAPING TECHNIQUES

Milena Ivanova Nacheva

New Bulgarian University, Department of Arts and Design, Fashion program
21 Montevideo Str., 1618 Sofia, Bulgaria
mnacheva@nbu.bg

Abstract:

The article examines draping (moulage) as a creative method in fashion design. It highlights the advantages of this approach over flat patternmaking and its potential for experimenting with form, volume, and proportions to achieve sophisticated silhouettes and complex constructions. A variety of moulage applications are explored, ranging from draping, pleating, and bias-cutting to deconstruction, organic shapes, and origami, through which a wide spectrum of creative design ideas can be realized. The study emphasizes the role of draping as a tool for creating innovative and artistic garments of high design value.

Keywords: Patternmaking, draping, moulage, fashion, creative approach, design process

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Модата е подложена на непрекъснати промени, обновяване и еволюция, което поставя пред модните творци предизвикателството да са в постоянна надпревара с бързо променящите се тенденции. Мимолетността е част от същността на модата (1), а дизайнерите имат сложната задача да отговорят на моментните потребителски вкусове, но и да изразят собствените си виждания и естетика в облеклата, които създават. Това налага и нуждата от експериментирание с различни подходи в креативния процес, за търсене на нови, интригуващи силуети, пропорции и конструктивни решения.

Конструкцията на дрехата често се възприема като второстепенна характеристика, тъй като обикновено първичното възприятие за дрехата е формирано от нейният цвят и форма. Цвятът предизвиква първични асоциации и емоции и допринася за образуване на началното впечатление от изделието. Общият силует, формата и детайлите на дрехата са следващото нещо, което човешкото око възприема. Рядко обаче се прави връзката между форма и конструкция. За да се превърне дизайнерската идея, която най-често първо се проявява като двумерна визуализация в триизмерен продукт, тя трябва да има и своя физически носител, а това е именно неговата конструкция.

Конструкцията е фундаментът на облеклото, носител и на технически, и на дизайнерски характеристики. Тя формира цялостното възприятие за дрехата от формата и обемите, дизайнерските елементи и детайли, до красивото прилягане върху тялото. Когато говорим за създаване на моден продукт, не можем да разграничим конструирането и обемното моделиране (мулаж) от дизайна. Конструирането може да бъде както триизмерното проявление на дизайна, така и средство за генериране на дизайн. Креативният процес не е ограничен в

конкретна последователност, а е индивидуален за всеки дизайнер. Тук се появява и ролята на конструирането и мулажа. Ако за общоприета приемаме класическа последователност проучване - идея/концептуализация – скициране – конструиране/ обемно моделиране – прототип и конструирането се явява като вторичен процес, то конструирането и обемното моделиране могат да бъдат активни участници в генерирането на идеята и формиране на посоката на дизайна. Креативният подход на всеки дизайнер се основава на неговите лични предпочитания, технически умения и моментна нагласа. В процеса на създаване на дизайн мулажът дава неограничени възможности на дизайнера да реализира своята креативна идея. Чрез плисиране, прегъване, посукване и набори, могат да бъдат постигнати форми и техники, които са твърде комплексни за постигане чрез класическо плоско конструиране и моделиране (2).

2. СЪЩНОСТ НА ПОНЯТИЕТО „ОБЕМНО МОДЕЛИРАНЕ“

Обемното моделиране (мулаж), е техника, която се използва за създаване на триизмерни модели чрез моделиране на плат върху шивашки манекен или човек. Това е техника за създаване на кройки, която може да се прилага за различни видове облекла, както добре прилягащи върху фигурата, така и за облекла с твърде комплексни кройки, които не могат да бъдат разработени чрез стандартни методи на плоско конструиране и моделиране. Тази техника позволява да се създадат сложни форми, да се балансират пропорциите и силуета, а прилягането да се прецизира до съвършенство. „За дизайнерите, които се стремят да създават вълнуващи конструкции и са подготвени за неочаквани резултати, мулажът е страхотен начин да подхождат към дизайна и разработването на кройките“ (3). Чрез експериментирание с мулажна

техника, може да се придобие представа за „поведението“ на плата върху тялото, как пада и как се драпира. Овладейвайки тази техника, дизайнерите придобиват свободата да разгърнат творческия си потенциал и да материализират и най-сложните си идеи в дизайнерски облекла. Дизайнерските елементи възникват в процеса на моделиране, като резултат на взаимодействието между дизайнера и плата. Моделът е директно отражение на емоциите, личността и техническите умения на дизайнера, комбинирани с качествата на избрания материал (4). Дизайнерът се научава да разпознава баланса, симетрията, елегантната линия и подобрява на сръчността при манипулиране на плата, закарфичване, рязане и съединяване на сложни форми (5). Когато техниката е приложена по правилен начин към подходящ дизайн, с много умело владение от страна на дизайнера, освен много висока дизайнерска стойност, изделието може да придобие дори и стойност на произведение на изкуството. Обемното моделиране е приложимо и като алтернативен метод за създаване на вариации на основни конструкции на всички основни видове облекла.

Мулажната техника е приложима в началната фаза на обучение, като тя помага на студентите да се запознаят с формата на тялото и основните елементи на конструкциите. Така те за пръв път се запознават с поведението на платовете върху тялото, научават се да ги манипулират и създават интересни форми и обеми. Докато се упражняват с творчески проекти, те започват да изучават и конструкцията. С натрупването на практика започват да разбират как платът взаимодейства с тялото, как приляга и как се движи върху него. С течение на времето и усъвършенстване на уменията, използвайки обемното моделиране в практиката си, студентите могат значително да подобрят и развият техниката си, откривайки начини за изграждане на иновативни силуети и да

развият свой собствен творчески стил (6). Някои университетски преподаватели, сред които Ана Броега от Университетът Миньо- Португалия и Зейнеп Кая от Университет Селчук в Турция, смятат, че завръщането на традиционната техника на обемно моделиране е всъщност иновационният похват в бъдещето на модния дизайн. Много често гениалността на един дизайн е в неговата простота. Проектирането на облекла с уникален дизайн с няколко шева, високо качество и висока естетическа стойност, ще доведе до намаляване на времето и разходите за производство, ще увеличи печалбите и ще повиши задоволството на потребителите и хората, които участват в производствения процес (7) (8). Въпреки че тези заключения са направени преди повече от 10 години, доказателството за това можем да видим днес в колекциите на модният бран COS (фиг. 1), собственост на шведският гигант H&M Group. Облеклата на бранда са съвременни, минималистични, с високо качество и средно високи цени. В много от по-нестандартните модели можем да разпознаем техниката на мулаж като подход за създаване на конструкцията. Въпреки иновативните конструкции, облеклата са с изискан минималистичен дизайн, безупречно прилягане, внимание към детайлите и не на последно място с много високо качество на материите и изработката.

Обемното моделиране служи по няколко начина на дизайнерите и моделиерите, които основно могат да бъдат разделени в две категории – създаване на основни кройки и създаване на дизайнерски модели – кройки или готови облекла.

3. ШИВАШКИЯТ МАНЕКЕН И МОДНИЯТ ДИЗАЙН

Професионалният шивашки манекен (фиг. 2) е един от основните и най-важни инструменти, които модните дизайнери и моделиерите



Фигура 1. Асиметрична рокля COS, лято 2024, https://www.cos.com/en_eur/women/womens-wear/dresses/product.draped-asymmetric-maxi-dress-white.1221704001.html

използват за създаване на модели. Той е триизмерна репродукция на човешкото тяло, специално разработена за нуждите на модния дизайн. Манекените служат както на дизайнерите в креативния процес, така и на моделиер-конструкторите, когато разработват кройките. Манекените се изработват в реални човешки пропорции, както в стандартизирани размери, така и в индивидуални размери на клиенти. Използват се за създаване на модели чрез обемно моделиране, експерименти с материали, помощник в креативните търсения на дизайнера, както и за проверка на кройките, чрез изпробване на прототипите върху него. В креативния процес дизайнерите и моделиерите използват активно шивашкия манекен като той подпомага различни дизайнерски практики:

- Обемно моделиране

- Експеримент с поведението на плата
- Експерименти с хартия
- Експерименти с нестандартни материали
- Творческо търсене на нови форми и обеми
- Проверка на пропорции и прилягане на дъзайна
- Корекция на прототипи и кройки
- Проверка на хартиени кройки
- Тест на ушити мостри по създадени кройки
- Създаване на основни кройки чрез обемно моделиране

Изборът на качествен професионален манекен е от изключителна важност за добрия финален резултат – той трябва да е с реални човешки пропорции, които да отговарят на ръсто-размерната таблица, която брандът/дизайнерът използва. Също така може да бъде специално създаден за частен клиент по неговите индивидуални размери. Такива манекени са привилегия на заможните клиенти и се използват най-вече от модните къщи висша мода и кютюр. Към манекенът могат да се добавят и аксесоари като ръце, глава и различни подплънки, с които да се постига желанния силует и персонализиран размер. Манекенът трябва да е направен от материал, който позволява да се забождат карфици върху него и за предпочитане в неутрален цвят.

3.1 ПОДГОТОВКА НА ШИВАШКИЯ МА-НЕКЕН

Преди да се започне професионалното използване на шивашкия манекен, той се нуждае от предварителна подготовка. Всички основни конструктивни линии и извивки трябва да бъдат прецизно маркирани. За целта може да се използва моделиерско тиксо или текстилна лента, която да се закрепят с карфици (9). Правилната подготовка е много важна, тъй като конструктивните линии са водещи маркери за дизайнера, когато създава моделите чрез обемно моделиране (фиг. 3). Също



Фигура 2. Шивашки манекен модел 50497 на компанията Siegel – Stockman, <https://www.stockmanparis.fr/en/collection/buste-b497/>

така, създаденият модел от тестов материал трябва да може да се преобразува в хартиена или дигитална кройка. Първата кройка на модела, която евентуално ще послужи за производство на много бройки в различни размери, трябва да съдържа в себе си и техническа информация. Тя е необходима, за да може моделът да бъде разчетен от техническите лица, да се градира и внедри в производство. За да може да бъде пренесена тази информация от торса върху кройката, преди да се свалят моделираните детайли, върху тестовия материал трябва да се нанесат всички основни конструктивни линии, центрове за съединяване и да се обозначат правите нишки на всеки детайл (фиг. 4). Това може да се направи коректно единствено с помощта на маркировката на манекена.

4. КРЕАТИВНО МОДЕЛИРАНЕ – ВИДОВЕ ТЕХНИКИ НА ОБЕМНОТО МОДЕЛИРАНЕ

В креативен аспект обемното моделиране има изключително голям потенциал за създаване на отличителни дизайни, както с много комплексни конструкции, които се доближават до произведения на изкуството, така и с минималистични, но „умни“ решения за лесни за производство изделия, с красив дизайн и интересни детайли. За Джон Галиано обемното моделиране е начин да стигнеш до лимита на възможностите си, когато обгръщаш тялото с плат. Нищо не е стриктно дефинирано (3). Техниката на мулаж позволява на дизайнера да разбие класическата представа за дрехата и да намери алтернативни решения за това какво е



Фигура 3. Маркировка на конструктивни линии върху шивашки манекен, <https://www.lesconfettis.com/eres-mode-femme/>



Фигура 4. Експонат от изложбата *Christian Dior: Designer of Dreams* в Музея на декоративните изкуства в Париж, 2017, личен архив

„правилно“. Има няколко основни похвата при прилагането на обемното моделиране в модния дизайн. Всеки от тях изисква специфични умения и подход за създаване на моделите и изисква време и практика за овладяване на техниката. В книгата си *Изкуството на моделирането (The art of draping)* Нилс-Кристън Илен-Хансен (10) разглежда най-класическите от тях и предлага практически уроци стъпка по стъпка. Анализирайки множество разработки и позовавайки се на собствената си практика съм селектирала още няколко допълнителни категории, като съм опитала да направя обзор на всички приложими в обемното моделиране техники. Така броят им достига общо 13. Разбира се, при различно тълкуване могат да се разбият на допълнителни подтехники, но така изброените категории разглеждат пълния диапазон от похвати на обемното моделиране:

4.1. Контуриране

Тази техника може да се приложи като алтернатива на моделиране на плоска конструкция. С нея могат да се изработват изделия с класически плътно прилягащ по тялото силует, но с алтернативни сръзвания и позиции на свивките. Разработването на кройките на такива модели с плоско конструиране и моделиране би отнело много време за прецизиране на извивките при вталяванията и напасване на всички елементи. Техниката на моделиране позволява много бързо да се създаде конструкция и не налага един или повече тестове, защото самият метод на създаване на кройката гарантира нейното перфектно прилягане. Този метод е много лесен за усвояване и спестява много време. Методът се състои в това, дизайнът на бъде „разчертан“ върху шивашкия манекен с помощта на моделиерско тиксо или текстилни ленти и след това един по един елементите от кройката да бъдат моделирани от плат. В някои случаи дизайнери и моделиери избират да използват и хартиено тиксо за облепване на целия манекен и контурите са се изрисуват върху него. На всички детайли се отбелязват центрове, прави нишки и цялата необходима техническа информация за създаване на хартиена или дигитална кройка (фиг. 5).

4.2. Каскадни драперии

Най-ранната версия на тази техника е съществувала още в древен Рим и Гърция, където в облеклата са използвани парчета плат с опростени форми, но прихванати с различни приспособления или увити около тялото, образуващи красиви драперии. В съвременният моден дизайн техниките за драпиране са много по-комплексни и образуват „изливащи“ се върху тялото сложни форми от каскадни драперии



Фигура 5 1. Rob Curry <https://www.instagram.com/p/CJNomK5Fq6Q/>, 2. Rob Curry <https://www.instagram.com/p/CGY7dLeFukn/>, 3. Fischer, A., 2009, с.126, 4, 5, 6. Едже Дервиш, 7. <https://www.pinterest.com/pin/1337074887276673/>

(фиг. 6). Тази техника изисква специфични платове, които имат гъвкавост и лекота, падат и се движат свободно. Платовете могат да се прихващат, увиват върху тялото, да го обгръщат или да се движат свободно около него. Техниката позволява да се прикриват несъвършенства и да се подчертават предимствата на фигурата. И в двата случая платовете трябва да „ласкаят“ тялото, да създават усещане за лекота, движение, ефирност и изящество. Ако тази техника се прилага първо с тестов материал, неговите качества трябва да са много близки до тези на оригиналния плат. Желателно е дизайнерът да експериментира с плата преди да пристъпи към същинското

моделиране, да опознае неговото поведение, да се вдъхнови от плата, за да създаде дизайн, който извежда на преден план предимствата му. За да бъдат драпериите красиви и ефирни, се използва веревната посока на плата.

4.3. Плисета, чупки и солей

Тази техника изисква много прецизност, точна ръка, време и търпение. Основно тя се състои в това с плата да се образуват различни по големина чупки, плисета или солей (начин на пречупване или набиране на плата, който имитира слънчевите лъчи). Вариациите тук са много и в зависимост от дизайна подходите са



Фигура 6. 1. Милена Начева – дипломна колекция SPLASH 2014, 2. Haider Ackermann SS 2009 <https://habere-dicere-amare.tumblr.com/post/165121058554>, 3. Helmut Lang Pre Fall 2013 <https://www.vogue.co.uk/gallery/winter-2013-14-trends>, 4. Schiaparelli Fall 2016 Couture <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2016-couture/schiaparelli#review>, 5. Anna Mayer <https://trebellaevents.com/2013/10/30/back-view-beauties/>, 6. Donna Karan Fall 2009 Ready-to-Wear <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2009-ready-to-wear/donna-karan#review>, 7. Chanel Spring 2010 Couture <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2010-couture/chanel/slideshow/collection#48>, 8. Marta Jakubowski Spring 2020 Ready-to-Wear <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2020-ready-to-wear/marta-jakubowski/slideshow/collection#13>

различни (фиг. 7):

-големи плисета и чупки – когато плисетата и чупките са по-големи и в известна степен техниката комбинира и образуване на драперии, може да се започне работа с тестов материал и, в зависимост от дизайна те да се изградят в самата конструкция.

- малки чупки, плисета и солей – тази техника изисква много умела работа с материалите и

отнема значително време; за нея е необходима готова конструкция на дрехата, като например корсет или друга по-лека структура, върху която много прецизно се подреждат хармонични и равномерни чупки, в някои случаи дори много ситни, предварително се закарфичват и се зашиват ръчно, едно по едно върху вече изградената конструкция. Чупките могат да заемат различни форми, извивки, да се разполагат върху малки

детайли или много големи площи от дрехата; с тази техника дрехата може да се превърне в красива скулптура и истинско произведение на изкуството; говорейки за тази техника, няма как да не възникне асоциация с „краллицата на

драпериите“ – Мадам Гре; тя е истински майстор на тази техника, а нейните вдъхновени от древногръцките облекла красиви рокли от копринено жарсе вдъхновяват модните дизайнери и днес;



Фигура 7. 1. Ralph & Russo FW16 Couture <https://www.pinterest.com/pin/470415123588273045/>, 2. Valentino fall 2009 couture <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2009-couture/valentino#review>, 3. Madame Grès 1952-1953 <https://tartanboots.blogspot.com/2011/07/influencing-fashion-even-to-this-day.html>, 4. Vera Wang <https://www.pinterest.co.uk/pin/118571402660631419/>, 5. Elie Saab Spring 2024 Couture <https://www.numeromag.nl/elie-saab-presents-a-desert-rose-in-haute-couture-spring-summer-2024-runway/>, 6. Valentin Yudashkin Spring 2012 <https://www.pinterest.com/pin/758434393511877640/>, 7. Hamda Al Fahim FW Couture 2016 <https://www.pinterest.com/pin/211174973424835/>, 8. Милена Начева – дипломна колекция SPLASH 2014, 9. Valentino Couture Fall 2021 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2021-couture/valentino/slideshow/collection#64>

4.4. Набори

Наборите са още един вариант на манипулация на плата, създаване на красиви драперии и структура (фиг. 8). Освен за структуриране те се прилагат и за създаване на обеми и игра с пропорциите. С тази техника също може да се

подчертае фигурата и нежно падащи драперии да ласкаят тялото, но може и да се създадат нови силуети и деконструктивни форми. Наборите могат да бъдат прилагани по няколко начина в търсене на различни ефекти:

- Когато се използват, леки, „течащи“



Фигура 8. 1. Rick Owens Spring 2022 RTW <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-ready-to-wear/rick-owens>, 2. Maticevski Spring 2019 RTW <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2019-ready-to-wear/maticevski#review>, 3. Милена Начева – дипломна колекция SPLASH 2014, 4. Schiaparelli Fall 2016 Couture <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2016-couture/schiaparelli#review>, 5. Rick Owens <https://www.pinterest.com/pin/310185493099045227/>, 6. Richard Malone Spring 2022 <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-ready-to-wear/richard-malone>, 7. AZ Factory resort 2023 <https://www.azfactory.com/pages/az-factory-with-ester-manas-bon-appetit>, 8. Rick Owens Spring 2011 RTW <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2011-ready-to-wear/rick-owens>

материи се придава ефирност и лекота на дрехата, платовете се „изливат“ върху тялото и се движат заедно с него.

- Когато целта е да се създадат големи обеми се използват патове с по-малка гъвкавост, които не са задължително плътни, но техните физически качества позволяват да образуват

обемни структурирани форми.

Наборите могат да бъдат с различна гъстота и ритъм, да се моделират директно върху торса или да се използват предварително подготвени платове, набрани, намачкани и предварително пришити. Наборите могат да падат свободно, но, също като при техниката с плисета и чупки,



Фигура 9. 1. 7 Atelier Versace Fall 2016 Couture <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2016-couture/atelier-versace#review>, 2. Paulo Dolce - <https://www.pinterest.com/pin/89086898871947132/>, 3. Madame Grès 1950-1951 <https://fashionmuseum.fitnyc.edu/objects/127090/2005881?ctx=-ca5e33d9-bb30-48b3-b044-b295bcbd027e&idx=15>, 4. Christian Dior Spring 2019 Couture <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2019-couture/christian-dior>, 5, 6. Hervé L. Leroux Spring 2013 Haute Couture <https://couturenotebook.com/best-haute-couture-blog/2013/01/31/herve-l-leroux-haute-couture-comeback>, 8. Grès 1965 <https://blog.seamwork.com/inspiration/madame-gres-drapeer-extraordinaire/?epik=dj0yJnU9dzdLM1lmUWdNYkV0T0J4cHB3M3JnVTJQRzFiZDhUUm0mcD0wJm49RHluZ2d4b-0FicnBhNDBDM1J5U3E5dyZ0PUFBQUFBFR1gwTFNv>, 9. Rami Al Ali FWP 2018 <https://voltem-magazine.com/rami-al-ali-presentation-haute-couture-fall-winter-2017-2018>

могат да бъдат прецизно пришити върху готова основа (4).

4.5. Ленти, преплитания

Това е още една много сложна техника, която изисква прецизност, владение на ръката и търпение. При този метод се използват най-често веревни ленти от гъвкав плат, които могат да бъдат готови или да се кроят, като

старателно се подреждат отново върху готова конструкция, преплитат се една с друга, обгръщат конструкцията и образуват красиви форми и текстура на дрехата (фиг. 9). Тази техника се използва за облекла, които прилягат плътно по тялото. Чрез стратегическо позициониране на лентите и умелото им преплитане и подредба в интересни форми се постига скулптурен ефект и красиво обгръщащи тялото елементи.



Фигура 10.1. Catherine Malandrino Black Label RTW Spring 2013 <https://www.pinterest.com/pin/65794844547015916/>, 2. Marina Moscone <https://www.pinterest.com/pin/1051520212985611767/>, 3. Heuzvesmen <https://www.pinterest.com/pin/514888169868047402/>, 4. Celine SS 2013 <https://www.pinterest.com/pin/281543706914982/>, 5. Delpozo Resort 2017 <https://www.vogue.com/fashion-shows/resort-2017/delpozo>, 6. Elie Saab Fall 2022 Couture <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-couture/elie-saab#review>, 7. Heuzvesmen <https://www.pinterest.co.uk/pin/337840409552836774/>, 8. Isabel Sanchis Couture <https://mrdesignboutique.com/products/isabel-sanchis-laerru>, 9. 1205 Spring 2016 RTW <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2016-ready-to-wear/1205>

4.6. Усуквания, завързвания, пандели

Тази техника позволява по-свободна работа с платовете и използване на интуицията на дизайнера и лекотата на ръката. Ако по-горните техники изискват голямо внимание, прецизност, време и „стегнатост“ на работата, тук дизайнерите имат по-голяма свобода да работят със замах и да търсят решения за красиви обеми. Особеността на тази техника е, че при нея се използва ефектът

който се получава, когато платовете се усукват около себе си, около тялото или се преплитат две или повече парчета плат (фиг. 10). Могат да се завързват на възли или интересни панделки с разнообразни обеми. Тези обеми могат да бъдат подсилени с допълнителна структура от банели, подпънки или тюлове, за добавяне на по-драматичен ефект.



Фигура 11. 1. Cushnie et Ochs Resort 2019 <https://boutique.humbleandrich.com/cushnie-et-ochs-resort-2019-collection-new-york/>, 2. Daielle Frankel https://juilletdeux.tumblr.com/post/680543624757493760/lacetulle-danielle-frankel-sasha-dress/amp?ssp_iabi=1683957351508, 3. Madeleine Vionnet 1932 <https://www.pinterest.com/pin/1337074878469589/>, 4. Dior spring summer 1999 <https://hollywoodlife.com/feature/award-shows-dresses-2020-celebrities-photos-3928099/>, 5. Naeem Khan Spring 2015 RTW <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2015-ready-to-wear/naeem-khan#review>, 6. Johanna Johnson Spring-Summer 2014 <https://wantthatwedding.co.uk/2013/11/20/first-look-johanna-johnson-2014-muse-collection-beautiful-bridal-gowns/>, 7. Haider Ackermann Fall 2012 <https://classiq.me/haider-ackermann-fw2012-1>, 8. John Galliano Spring 2012 RTW <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2012-ready-to-wear/john-galliano/slideshow/collection#29>

4.7. BIAS CUT – кроене по верев

За пионер на тази техника се счита Мадлен Вионе, която още през 20-те започва да използва диагонален сечение на платовете за създаване на леки, пластични облекла, в които материята следва изцяло фигурата и се слива с нея (11). Преди да започне да се използва тази техника, облеклата са имали сложна и ограничаваща конструкция. В този случай обаче се използва гъвкавостта на плата във верев и обгръщането на тялото се постига без да е необходимо да се използват сложни конструктивни елементи, срязвания и свивки. Красотата на този тип облекла е в простотата на дизайна, в лекотата на силуета и начинът, по който платовете подчертават и „ласкаят“ фигурата без сложна конструкция и корсети. Достатъчна е само красотата на плата и малки дизайнерски елементи за да се постигне завършеност на изделието. За този метод се използват леки, гъвкави платове, които се моделират върху манекена като се използва верева, а не правата нишка (фиг. 11). Така плата се „излива“ и го обгръща, като могат да се вложат много малко шевове и прихващания на малко места, до толкова, че да се задържи върху фигурата. От съвременните модни дизайнери Джон Галиано е един от най-големите привърженици на тази техника (12) и можем да я открием в много от облеклата му още от годините в Диор и до днес.

4.8. Деконструкция

Деконструктивизмът е моден стил, който се противопоставя на с традиционните норми и естетиката на облеклото, чрез умишлено нарушаване на конвенционалните форми и силуети. В конструирането и моделирането деконструкцията е подход, с който се прави „дисекция“ на конструкцията, нарушават се правилата, а пропорциите се разбиват на

елементи и преосмислят по нетрадиционен начин. В деконструкцията не важат правила, важна е само естетиката и интуицията на дизайнера. В обемното моделиране това е най-освободената от норми техника, която предлага на дизайнера пълната свобода да достигне до лимита на креативността, окуражава смелостта за експеримент. Дизайнерът е освободен от мисълта за перфектност, прилягане и симетрия (фиг. 12). Асиметрията е на „пиедестал“, суровите необработени шевове са позволени, нетрадиционните материали могат да дадат добавена стойност на дизайна, пропорциите могат да бъдат преувеличени, дори с гротеско-ироничен характер, който откриваме в облеклата на един от основоположниците на деконструктивизма в модата - Мартин Маржиела (13). Деконструкцията притежава и другата крайност – облекла с минималистичен дизайн, проста конструкция и хармонична простота на облеклото. Прекрасен пример за това ни дава дизайнерката Ъша Доши в нейната книга *Creating with shapes* (14), в която тя показва как от прости геометрични форми могат да бъдат създадени облекла които оставят впечатление за чистота, елегантност и сякаш са създадени без усилие, с проста конструкция с малко шевове, но с изключителен дизайн с непреходна модерност, освободен от нормите на класическото облекло.



Фигура 12. 1. Rick Owens Fall 2022 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/rick-owens#review>, 2. Rick Owens <https://www.pinterest.de/pin/387239267957132347/>, 3. Hussein Chalayan SS 2012 <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2012-ready-to-wear/chalayan#gallery-collection>, 4. Atelier Kikala Spring 2017 <https://www.pinterest.com/pin/20899585762180273/>, 5. Rick Owens Spring 2011 RTW <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2011-ready-to-wear/rick-owens#review>, 6. Yohji Yamamoto spring 2019 <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2019-ready-to-wear/yohji-yamamoto>, 7. Usha Doshi, 8. Haider Ackermann Fall 2013 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2013-ready-to-wear/haider-ackermann#review>, 9. Maison Martin Margiela Pre-fall 2012 <https://www.vogue.com/fashion-shows/pre-fall-2012/maison-martin-margiela>

4.9. Геометрични форми

Използването на геометрични форми е по-скоро подход и естетика отколкото вид техника в обемното моделиране, но все пак изисква специфичен начин на работа с платовете

за постигане на геометрична структура на дизайнерския модел. Тук характерни са силуетите създадени от елементи с геометрични форми, нагъванията на платовете и създаване на почти архитектурна визия на изделието (фиг. 13).



Фигура 13. 1. Issey Miyake Fall 2011 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2011-ready-to-wear/issey-miyake#review>, 2. Jacquemus SS 2016 <https://www.pinterest.com/pin/9851692913217412/>, 3, 5. DZUH <https://www.irinadzhus.com/aw16>, 4. Teruhiro Hasegawa Central Saint Martins <https://www.pinterest.com/pin/863213453593020170/>, 6. Neil Barrett <https://txellmiras.files.wordpress.com/2014/09/22-txell-miras-ss15-franzi-mueller.jpg>, 7. Amaya Arzuaga SS 2016 <https://beauty.bgfashion.net/article/11748/35/Amaya-Arzuaga-Spring-Summer-2016-collection-at-MBFW-Madrid>, 8. Jil Sander Spring 2008 <https://www.pinterest.com/pin/106679084902812858/>, 9. Arena <https://www.notjustalabel.com/arena-page?epik=dj0yJnU9N2x-WNE1iZTNQUdZ6VXZlcUhqNEISN2wxMTRUTV9JVHYmcD0wJm49SFUyWDlyUGFTLU9HTmhtNWIBN-Ww1ZyZ0PUFBQUFB1g4UFRv>

4.10. Оригами

Тази техника е заимствана от японското изкуство на сгъване на хартия, чрез което се създават различни фигури и форми. В случаят платовете се използват вместо хартия и се създават красиви и прецизни триизмерни форми, които съставляват детайл от дрехата или цялата дреха (фиг. 14). Както и с хартията, оригами

техниката предлага и много лесни и много сложни форми. За вторите се изисква много добра пространствена представа, от която зависи способност за разбиране на тримерни обекти в пространството. Това качество е ключово за сложността и дори гениалността в прилагането на оригами техниката в модния дизайн.



Фигура 14. 1. Christian Dior Spring 2007 Couture <https://www.pinterest.com/pin/8936899232405463/>, 2. 132 5. by Issey Miyake <https://www.dezeen.com/2010/10/05/132-5-by-issey-miyake/#more-98237>, 3. DZ-HUS AW 2013 <https://www.pinterest.com/pin/397583473365802335/>, 4. Stephane Rolland Haute Couture FW 2013 <https://www.pinterest.com/pin/362821313745006067/>, 5. Christian Dior – личен архив, 6. ENGINEER <https://www.notjustalabel.com/collection/engineer/kaleidoscopic-perspective>, 7. The T-Shirt Issue <https://www.pinterest.com/pin/209487820140482186/>, 8. Stéphane Rolland FW 2013-2014 Couture <https://www.pinterest.com/pin/766526799055580274/>, 9. Sandra Backlund SS 2010 <https://www.pinterest.com/pin/4714774599439311/>

4.11. Клош елементи

В основата на тази техника отново е използването на верева на плата. Тук обаче той се използва не за да се конструира дреха, която обгръща тялото, а за направа на различни по големина волани, да се вграждат клош клинове в конструкцията, които да придадат обем, структура и многопластност на изделието (фиг. 15). Клош елементите могат да се използват и

за създаване на цели детайли като ръкави, поли или многослойни облека. Разликата с веревните облека е, че докато при тях се търси простота и елегантност в силуета с красиво прилягане върху тялото с по-обран силует, при тази техника се търсят по-скоро големи обеми, драматичност и се използват големи количества плат за създаване на внушителни форми и обеми.



Фигура 15 1. 7. Amaya Arzuaga SS 2016 <https://beauty.bgfashion.net/article/11748/35/Amaya-Arzuaga-Spring-Summer-2016-collection-at-MBFW-Madrid>, 2. Evan and Ivory 2017 Collection <https://brid-eandbreakfast.ph/2017/04/28/evan-and-ivorys-latest-dresses-are-a-minimalist-brides-dream-come-true/>, 3. Heuzвесмен <https://www.pinterest.com/pin/1337074884555715/>, 4. Krikor jabutian Haut Couture FW 2013 https://bellethemagazine.com/2014/04/krikor-jabotain-spring-summer-2014.html?utm_content=c-mp-true, 5. Студент от Chambre syndicale de la Couture Parisienne <https://www.numero.com/fr/mode/travaux-etudiants-chambre-syndicale-couture-mode-paris-ecole-marraine-lucie-maier>, 6. Sara Mrad SS 2021 Couture <https://www.pinterest.com/pin/628181848037780351/>, 8. Heuzвесмен <https://www.pinterest.com/pin/155585362118317341/>, 9. Giambattista Valli Spring 2020 Couture <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2020-couture/giambattista-valli#review>

4.12. Органични форми

Това е техника, при която плата се моделира във форми и структури, които много наподобяват естествени органични форми, които се откриват в природата. Тази техника е по-скоро вид манипулация на плата, отколкото метод за създаване на кройка, но тя отново се разработва с мулажна техника и в повечето случаи се работи директно с основния плат (фиг. 16). За нея също могат да се използват и вграждат нетрадиционни

материали, да се използва готова структура, върху която да се пришиват формите, да се деформира и деконструира силуетът и да се създават красиви обеми, симетрични и асиметрични фигури. Тази техника изисква изключително голяма детайлност и е по-скоро неприложима за масово производство. Визуалната и технологичната и сложност правят облеклата произведение на изкуството.



Фигура 16 1. 8. Проекти на студенти от НБУ към курс „Форми и обеми“, 2. Yiqing Yin <https://www.pinterest.com/pin/41517627786114340/>, 3. Felicity Brown SS 2011 <https://alchetron.com/Felicity-Brown>, 4. Giorgio Armani AW15 <https://ro.pinterest.com/pin/196751077456245158/> 6. Felicity Brown AW11 <https://www.pinterest.com/pin/5699937007922785/>, 7. Rick Owens SS 2007 <https://www.pinterest.com/pin/205124958000476588/>, 9. Yiqing Yin, SS2011 <https://www.demose.se/post/87792524910/when-combining-innovative-elements-with>

4.13. Класическо обемно моделиране по права нишка

Въпреки наименованието на тази техника, в никакъв случай не трябва да се възприема, че с нея се създават облекла с класически силует, обеми и пропорции. Напротив, тази техника е най-висшата форма на боравене с мулажната

техника. Овладеяването и помага да се създават много комплексни облекла, които приличат на скулптури и с голяма доза архитектурност, игра с обемите, голяма дълбочина на структурите и алтернативен прочит на класическите елементи на облеклото. Наименувала съм я „класическа“, защото техниката изхожда от



Фигура 12 1. Elie Saab FW 2018-2019 <https://www.pinterest.com/pin/179651472622328067/>, 2. Alexander McQueen SS 2010 RTW <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2010-ready-to-wear/alexander-mcqueen>, 3. Rob Curry <https://www.instagram.com/p/CUrKRSYrFrp/>, 4. Christian Dior Spring 2011 Haute Couture <https://news.fashion.bg/article/5388/13/sedmica-na-visshata-moda-Parij-2011>, 5. Safiyaa Pre Fall 2023 <https://www.safiyaa.com/collections/pre-fall-23-lookbook>, 6. Alexander McQueen Pre Fall 2022 <https://www.vogue.com/fashion-shows/pre-fall-2022/alexander-mcqueen>, 7. Maticovski SS 2020 <https://www.pinterest.com/pin/386676318022318788/>, 8. Christian Dior – Лучен архив, 9. Maison Margiela FW 2015 Artisanal <https://www.vogue.com/slideshow/celebrities-models-designers-defining-fashion>

принципа за следване на правата нишка на плата, но в никакъв случай не се стреми да не я наруши. Много е трудно да се опише с думи какво всъщност представлява тази техника, но тя е може би най-вълнуващата и изискваща безупречно владееене, изключително голямо разбиране за конструкцията на облеклото и как дрехата приляга перфектно на тялото и умелост в манипулирането на плата. С нея се създават красиви силуети и алтернативни пропорции (фиг. 17). Тя демонстрира пълния потенциал на дизайнера / моделиера, колко добре разбира конструкцията, как умело борава и интерпретира свивките и класическите конструктивни елементи. Тази техника бих определила и като най-сложна: ако в някои от изброените по-горе техники добрият резултат понякога е „плод“ на случайността, резултат от експеримент и е възможно дори начинаещ, обучаващ се дизайнер да създаде красив дизайн без много опит и технически умения, то при тази техника няма нищо случайно и всичко е в резултат на много опит, знания, сръчност и талант.

5. ИЗВОДИ

Обемното моделиране е техника която предоставя много креативни възможности на дизайнерите. То може да бъде прилагано в различни етапи в модния дизайн, както в създаването на основни конструкции, така и като ефективен инструмент за създаване на дизайн. Различните похвати имат и различна степен на трудност. Начинаещите дизайнери могат да се учат чрез тази техника, както и да направят своите първи стъпки в създаване на дизайн. Съвършеното владееене на всички методи отваря безброй възможности пред креативността, изгражда увереността в собствените възможности и спомага за реализирането на уникални и иновативни решения.

Тази техника не трябва да се възприема като „лесна“ и да се negliжира необходимостта от практика за доброто и овладяване. Въпреки че понякога добрият дизайнер резултат на случайност, моделирането не трябва да е „спасителен пояс“ при липса на знания и практика и да се използва като заместител на технически умения от дизайнери, които нямат търпение и не полагат усилия да овладеят техниките на конструиране и моделиране. „Неможенето“ винаги проличава.

Библиография:

- [1] Dvoretzka Y. Moda i scena: predizvikatelstvata na tancuvashoto tyalo. In: Sbornik nauchni publikacii. Sofia: New Bulgarian University; 2023. (8/2023):163–170. ISSN 1314-7188. Available from: <https://nbu.bg/bg/research/sbornik-nauchni-publikacii>
- [2] Seivewright S. Research and design. Lausanne: AVA Publishing SA; 2007.
- [3] Fisher A. Basic fashion design 03: Construction. Lausanne: AVA Publishing SA; 2009.
- [4] Atilgan DK. Drapery on fashion design. Ankara: Iksad Publications; 2023.
- [5] Kiisel K. Draping: The complete course. London: Laurence King Publishing; 2013.
- [6] Lima JG, Italiano IC. O ensino do design de moda: o uso da moulage como ferramenta pedagógica. Educ Pesqui. 2016;42(2):477-90. doi:10.1590/S1517-9702201606140330.
- [7] Anicet A, Cunha J, Broega AC. The draping technique as a creative phase in the fashion design methodology [Internet]. 2008 [cited 2024 Jan 10]. Available from: [https://repositorium.sdum.umin-](https://repositorium.sdum.uminho.pt/bitstream/1822/8985/1/The%20Draping%20Technique%20as%20a%20Creative%20Phase%20in%20the%20Fashion%20Design%20Methodology.pdf)
- [ho.pt/bitstream/1822/8985/1/The%20Draping%20Technique%20as%20a%20Creative%20Phase%20in%20the%20Fashion%20Design%20Methodology.pdf](https://repositorium.sdum.uminho.pt/bitstream/1822/8985/1/The%20Draping%20Technique%20as%20a%20Creative%20Phase%20in%20the%20Fashion%20Design%20Methodology.pdf)
- [8] Kaya Z, Çağdaş M. Draping in textile and fashion design education. In: XIIIth International Izmir Textile and Apparel Symposium; 2014 Apr 2-5; Izmir, Turkey. 2014.
- [9] Gonnet I, Lipton C, Loue-Milanese, Wagnier CP. Devenir Modéliste/Became a pattern drafter. Le vêtement féminin 1. Paris: ESMOD Editions; 2013.
- [10] Ihlen-Hansen N. The art of draping. Paris: ESMOD Editions; 2012.
- [11] Gemisheva M. Vreme i stil: Konturi na istoriyata na modata prez XX vek. Sofia: Nacionalna hudozhestvena akademiya; 2015.
- [12] Jones T, Rushton S, editors. Fashion Now 2. Köln: TASCHEN GmbH; 2008.
- [13] Savova K. Suvremenni modni stilove: Formirane, razvitie, tendencii. Sofia: Grafimaks EOOD; 2017.
- [14] Doshi U. Creating with shapes. London: H & M Hennes & Mauritz UK Ltd; 2017.